

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

אני רוצה גם!

דף שיח בנושא מדרך סביבתי והרגלי צריכה

*תוכני הפעילות מיועדים לצורכי הדרכה והוראה בלבד, ואין לעשות בהם כל שימוש אחר מעבר לשימוש זה.

שינוי האקלים הולך והופך מוחשי ומורגש יותר ויותר באירועי מזג אוויר קיצוני הכוללים גלי חום, שיטפונות ובצורת, שהולכים ומתרבים בכל העולם וגם בישראל. השלכותיו, ובראשן ההתחממות הגלובלית, כוללות הצפות, סופות, שריפות, צמצום מקורות מים ומזון, רעב, פליטים, ועוד. לבני האדם ולפעולות שהם עושים בעולם יש חלק משמעותי ביצירת המצב שבו אנחנו נמצאים כיום. האם אנחנו יכולים גם לתקן?

"ברגע שבו אנו אוכלים את ארוחת הבוקר שלנו, אנחנו נעשים תלויים בחצי מן העולם..."

מרטין לותר קינג

? האם אתם מסכימים עם מרטין לותר קינג?

? כיצד משפט זה בא לידי ביטוי בחיינו?

מה בין ייצור צ'יפס לקצה הקרחון, ומה הקשר בין צ'יפס להמסת הקרחונים?

צילום: pixabay

כפי שכאשר רואים קרחון, רואים רק את קצהו, בעוד שרובו מתחת למים – כשאנחנו קונים צ'יפס, אנחנו לא מודעים לתהליך הארוך שעבר עד שהגיע לפינו.

קחו שתי דקות וערכו רשימה מפורטת של כמה שיותר שלבים ותהליכים שמתרחשים כדי להביא אלינו לצלחת את מנת הצ'יפס שאנחנו קונים. **התחילו במשפט: יום אחד, לפני שנים רבות, קם רונלד וחשב לעצמו – "אולי נגיש במקדונלד'ס מנה של צ'יפס?" הוא יצא לשדה ו...**

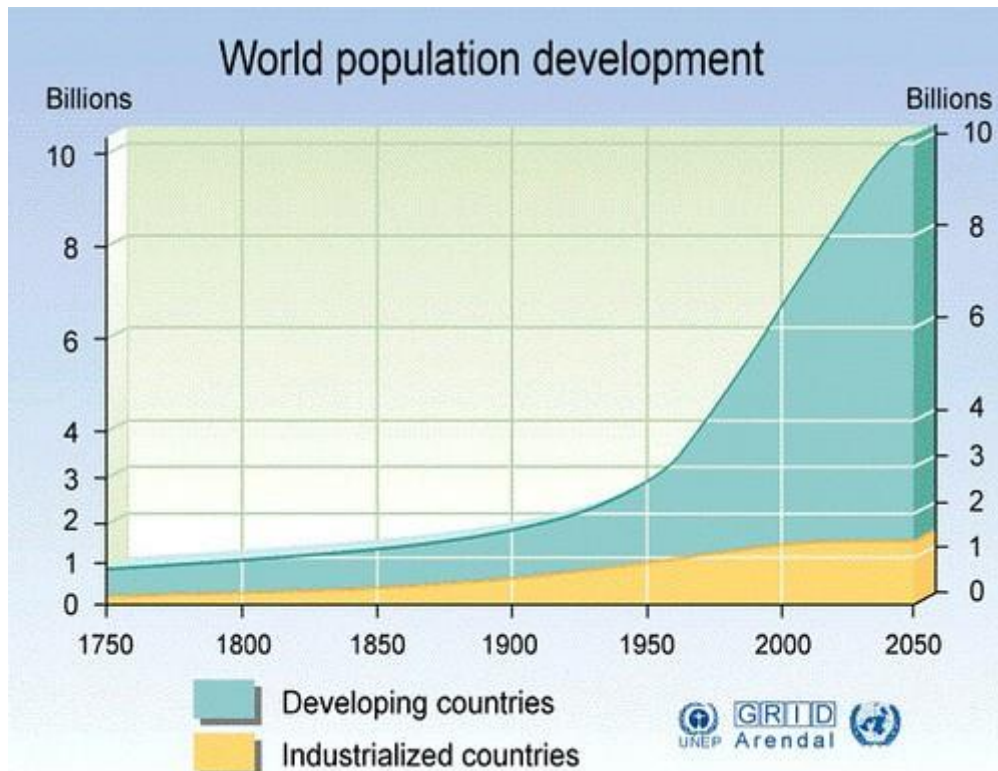
? מה ההשפעה הסביבתית של התהליך?

? האם עכשיו אנחנו רואים את הקשר בין תהליך ייצור מוצר לקצה הקרחון?

גידול אוכלוסיית העולם לאורך השנים

נכון לנובמבר 2022, אוכלוסיית כדור הארץ עומדת על כשמונה מיליארד בני אדם. מדי שנה נוספים לאוכלוסיית העולם כ-83 מיליון בני אדם (כ-1.1% מאוכלוסייתו).

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

גרף התפתחות אוכלוסיית העולם ב-300 השנים האחרונות [באתר GRID ARENDAL](#)

? האם מספר בני האדם בעולם, שעלה פי ארבעה במאה השנים האחרונות ועבר את שמונה המיליארד, כילה את כושר הנשיאה של כדור הארץ?

? מה, מלבד כמות בני האדם על פני כדור הארץ, משפיע על הידלדלות משאבי כדור הארץ?

"[טביעת רגל אקולוגית](#)" (מדרך סביבתי) היא הערכה כמותית של שטח האדמה הנדרש כדי לספק את הצרכים (אנרגיה, מזון, מים, חומרי בנייה וחומרי גלם למוצרי צריכה), ולקלוט את חומרי הפסולת של האדם או של קבוצת אנשים כגון עיר או מדינה. המושג הזה מבוסס על ההבנה כי האדם המודרני, ובעיקר החברה המערבית בהיותה חברת צריכה, יוצרים עומס על הסביבה ומבזבזים את משאבי כדור הארץ.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

למי יש מדרך סביבתי גדול יותר?

צילום: Belle Maluf, Unsplash

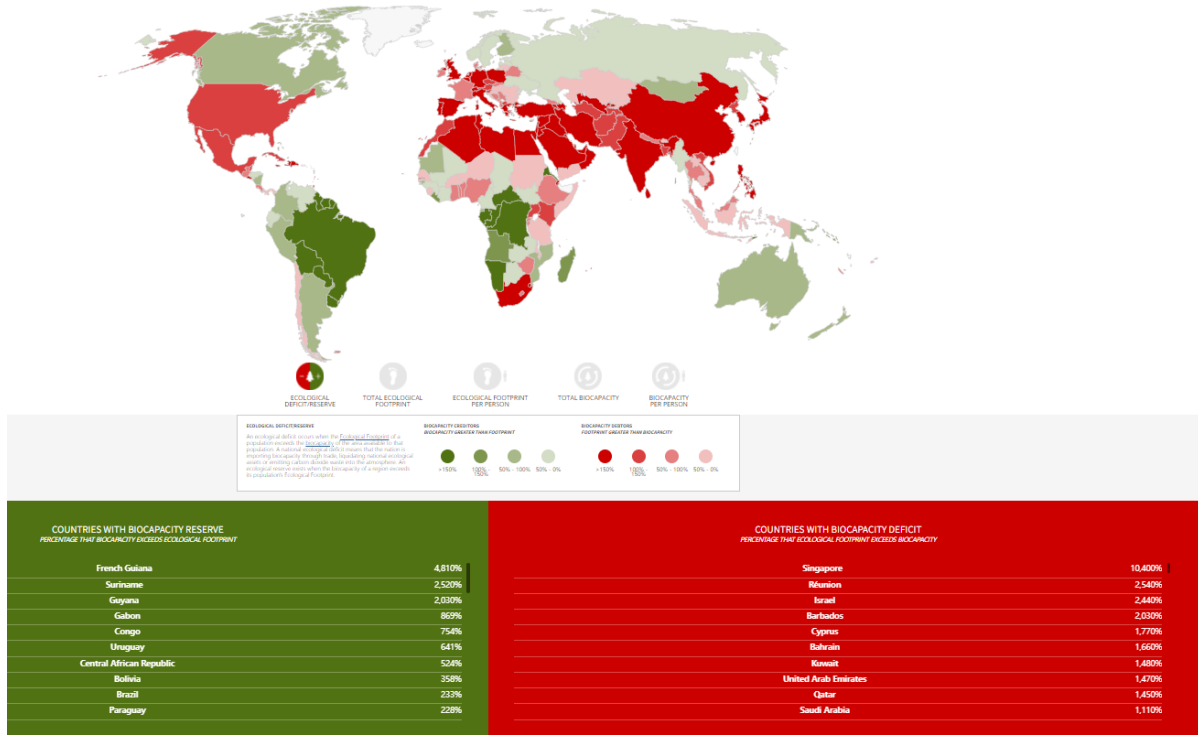

צילום: note thanun, Unsplash

- ? למי יש מדרך סביבתי גדול יותר –
לילדים האפריקאים או לילדים המערביים שבתמונות? למה?
למי שגר קרוב לטבע או מי שגר בעיר?
? מי צורך יותר משאבי טבע – החברה המערבית המפותחת או העולם השלישי?
? האם חיים בבית צמוד קרקע הם אקולוגים יותר מחיים בעיר הגדולה וקרבה למקורות פרנסה, בית הספר, חוגים, שירותים עירוניים ותחבורה ציבורית?

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

כולנו באותה סירה

בקישור <https://data.footprintnetwork.org> אפשר לראות את המדרך הסביבתי של מדינות שונות. בהקלקה על כל מדינה אפשר לראות פרטים לגבי המדינה עצמה.

במבט חטוף במפה בולט ההבדל בין המדרכים הסביבתיים של המדינות המתועשות לאלו של מדינות העולם השלישי.

? ממה נובעים ההבדלים?

? של מי האחריות למצב?

? על מי האחריות לתיקון המצב ועל מי לדעתכם לשאת בעלויות הכרוכות בכך?

אם למעשה גודל המדרך הסביבתי של חברה תלוי ברמת ההתפתחות שלה, עושרה ותרבותה – גורם מרכזי משפיע הוא תרבות הצריכה הנהוגה באותה החברה.

האזינו לשיר של יהודה פוליקר "אני רוצה גם"

אני רוצה גם / יהודה פוליקר ויעקב גלעד

גם אני רוצה לצאת, לשתות, לרקוד, לבגוד, לשדוד.
גם אני רוצה לדפוק שמחת חיים ברמקולים של אוטו עם כבוד.
גם אני רוצה לחטוף, לאכול, לטרוף, לזלול, להקיא את הכול
לרמוס את כל מי שעומד בדרכי, לעמוד על שלי בלי ליפול.

להאזנה ולצפייה בקליפ, היכנסו: <https://did.li/ki5Nf>

לכל מילות השיר: <https://did.li/fzfgT>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

- ? מה המסר שמעביר פוליקר לגבינו ולגבי תרבות הצריכה שהשתלטה עלינו?
- ? האם אתם שותפים לתחושה שהפכנו להיות נתיני תרבות הצריכה שבה הצלחה פיננסית ורכוש הם ערך עליון, שאיפה מרכזית וחלום חיים?
- ? כמה מוצרים יש לכם שאתם לא באמת צריכים? כמה מהמוצרים שלכם הם מותגים? עד כמה פרסום ולחץ חברתי משפיעים עליכם לקנות ולצרוך?
- ? מה הדבר שאתם הכי רוצים? ומדוע? מה תהיו כשהדבר הזה יהיה ברשותכם?
- ? מה הפערים בין מה אני צריך/צריכה לבין מה אני רוצה?
- ? האם אתם חושבים שהצריכה והכסף הם המטרה העיקרית בחיינו כיום?
- ? האם אפשר להשביע את הרעב והצורך לעוד ועוד במצב הנוכחי?
- ? האם בכוחם של ההישגים החומריים המתוארים בשיר לעשות את האדם מאושר?
- ? האם אושר והצלחה מתבטאים בבעלות על מוצרים רבים, גדולים ונוצצים?
- ? מדוע, למרות הכול, המשורר מצוי בחוסר אונים "אבל איפה אני, ואיפה כולם? איפה אני, איפה כל העולם?"

צפו בסרטון תרבות הצריכה, בקישור <https://did.li/NV0w5>

והשיבו:

- ? מה הקשר בין תרבות הצריכה שלא יודעת שובע למדרך הסביבתי?
- ? מה דעתכם על המשפט "תרבות הצריכה מציעה סולם ערכים שבו האדם נמדד על פי רכושו?" מסכימים עם האמירה?
- ? "הכסף הוא האידאל, ובדרך אליו – הכול מותר". למה הכוונה במילים "הכול מותר"?
- ? איך זה מתקשר למילים של פוליקר: "שיפיוצו שמעות, שמות, שקרים, סקנדלים ובושות"?
- ? מה הוא ה"הרס החברתי" שאלין, לפי הסרטון, מביאה תרבות הצריכה?
- ? איזה סולם ערכים חלופי לסולם שמציעה תרבות הצריכה אפשר להציע?
- ? המושג תרבות הצריכה הוא מושג ביקורתי. על מה ועל מי הביקורת?
- ? מי מעוניין שהצריכה שלנו תתגבר עוד ועוד? כיצד משכנעים אותנו לקנות?
- ? האם הציבור מודע לנזקים שיוצרת צריכה מופרזת? כיצד אפשר להגביר את המודעות לכך?

ואיפה זה פוגש אותי?

כדי להעריך כמה "טבע" נדרש כדי לקיים את רמת החיים שלכם כיום, היכנסו למחשבון טביעת הרגל הפחמנית של מוזיאון הטבע בקישור: <https://smnh.tau.ac.il/carbonfootprint/> או לשאלון טביעת הרגל האקולוגית של מרכז השל בקישור <https://heschel.org.il/ecological-footprint/#ecotest>. איזו תוצאה קיבלתם? עד כמה היא מפתיעה אתכם?

"אנחנו הדור הראשון שחווה את שינוי האקלים, אבל גם הדור האחרון שיש לו את האפשרות לעצור זאת"

ברק אובמה, נשיא ארה"ב לשעבר

בכל שנה האנושות משתמשת במה שלוקח לטבע לייצר שנה וארבעה חודשים. אנחנו חיים ב"משיכת יתר" על חשבון הדורות הבאים. הממוצע העולמי של טביעת הרגל האקולוגית הוא 24 דונם לנפש, בעוד כדור הארץ מעמיד לרשותנו רק 18 דונם לנפש. טביעת הרגל של הישראלי הממוצע היא 46 דונם (בערך כמו שטח של מגרש כדורגל).

? מדוע טביעת הרגל האקולוגית של הישראלים היא מהגבוהות בעולם?

אתר קק"ל – חינוך וקהילה: <https://www.kkl.org.il/education>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

- ? מה צריכה מדינת ישראל לעשות כדי להקטין את טביעת הרגל של תושביה?
- ? אילו חוקים אפשר לחוקק כדי לעודד את הקטנת טביעת הרגל האקולוגית?
- ? כיצד אפשר לשכנע את הציבור לפעול להקטנת טביעת הרגל האקולוגית?
- ? מה אנחנו כאזרחים החרדים לגורל כדור הארץ יכולים לעשות, מהיום, כדי להקטין את טביעת הרגל שלנו?
- ? איזו התחייבות לשינוי בחייו ייקח כל אחד מכם על עצמו?

לסיים: מוזמנים ומוזמנות לצפות בשיר [Sing for the Climate](https://www.kkl.org.il/education) – בביצועם של בני נוער, ילדים וצעירים המובילים את מחאת האקלים ומייצרים לחץ על מנהיגי העולם לפעול.